

Predicting Academic Motivation Based on Academic Adjustment and Academic Burnout in Students of Islamic Azad University of Hamadan

Leila Jafari, Ali Sadeghi Sayyah ☐

Abstract

Background and Aim: Academic motivation is an important factor in determining the personal growth and academic achievement of students in universities, so the purpose of this study is to predict academic motivation based on academic adjustment and burnout in students of Islamic Azad University of Hamadan. **Methods:** This research is descriptive-correlational in terms of applied purpose and in terms of data collection method. The statistical population includes all students of Hamadan Azad University in the academic year 1-1400, which is equal to 14,750 people; Multi-stage cluster sampling method and sample size using Tabachenik and Fidel (2007) formula equal to 106 people who were selected due to drop in subjects and caution equal to 110 people. The instruments of the present study included Frederick et al.'s (2004) Academic Achievement Questionnaire, Baker and Cyriac (1984) Academic Adjustment Questionnaire, and Bresso et al.'s (1997) Academic Burnout Questionnaire. **Results:** The results showed that there is a significant and direct relationship between academic adjustment and academic motivation with correlation coefficient ($r = 0.362$) at a significance level of 99%; There is a significant and inverse relationship between burnout and academic achievement with the correlation coefficient ($r = -0.284$) at a significance level of 99% and also academic adjustment and burnout is able to predict students' academic achievement so that 17.9 The percentage of variance of students' academic motivation variable is explained by two variables: academic adjustment and academic burnout. **Conclusion:** Therefore, according to the findings, it can be said that academic adjustment and academic burnout predict the academic motivation of students of the Islamic Azad University of Hamadan.

Received: 12.01.2021

Revision: 17.02.2021

Acceptance: 21.02.2021

Keywords:

Academic enthusiasm,
Academic adjustment,
Academic burnout,
Students

How to cite this article:

Jafari, L., & Sadeghi Sayyah, A. Predicting Academic Motivation Based on Academic Adjustment and Academic Burnout in Students of Islamic Azad University of Hamadan. *Bi-Quarterly Journal of studies and psychological in adolescents and youth*, 2021, 1(1): 216-230

Article type

Original research

1. Leila Jafari, M. A student of educational sciences, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran, 2. Ali Sadeghi Sayyah, PhD in Exceptional Child Psychology Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran

✉ Correspondence related to this article should be addressed to **Ali Sadeghi Sayyah** PhD in Exceptional Child Psychology Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran

Email: a.sadeghi73@yahoo.com

پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان

لیلا جعفری، علی صادقی سیاح

چکیده	دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۲۳
زمینه و هدف: اشتیاق تحصیلی، عاملی مهم در تعیین رشد شخصی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌هاست، بنابراین هدف از این پژوهش پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان است. روش پژوهش: این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری، شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد همدان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ که برابر با ۱۴۷۵۰ نفر می‌باشند؛ روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای چند مرحله‌ای و حجم نمونه با استفاده از فرمول تاباچنیک و فیدل (۲۰۰۷) برابر با ۱۰۶ نفر که به خاطر افت آزمودنی‌ها و احتیاط برابر با ۱۱۰ نفر انتخاب شد. ابزار پژوهش حاضر شامل پرسشنامه اشتیاق تحصیلی فردیکز و همکاران (۲۰۰۴)، پرسشنامه سازگاری تحصیلی بیکر و سریاک (۱۹۸۴) و پرسشنامه فرسودگی تحصیلی برسو و همکاران (۱۹۹۷) بود. یافته‌ها: نتایج یافته‌ها نشان داد بین سازگاری تحصیلی و اشتیاق تحصیلی با ضریب همبستگی (۰,۳۶۲) رابطه معنی دار و مستقیم در سطح معناداری ۹۹ درصد وجود دارد؛ بین فرسودگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی با ضریب همبستگی (۰,۲۸۴) رابطه معنی دار و معکوس در سطح معناداری ۹۹ درصد وجود دارد و همچنین سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی قادر به پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان می‌باشد به طوری که ۱۷,۹ درصد واریانس متغیر اشتیاق تحصیلی دانشجویان توسط دو متغیر سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی تبیین می‌شود. نتیجه گیری: بنابراین با توجه به یافته‌ها میتوان گفت که سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان هستند.	اصلاح مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۲۹
پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۱۲/۰۳	پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۱۲/۰۳
واژه‌های کلیدی:	اشتیاق تحصیلی، سازگاری تحصیلی، فرسودگی تحصیلی، دانشجویان
نحوه ارجاع دهنده مقاله:	جعفری، ل. و صادقی سیاح، ع. (۱۳۹۹). پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی بر اساس سازگاری تحصیلی در دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان. دو فصلنامه مطالعات روان‌شناسی نوجوان و جوان، ۱(۱): ۲۱۶-۲۳۰.
نوع مقاله:	پژوهشی اصیل

۱. لیلا جعفری، دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علوم تربیتی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران، ۲. علی صادقی سیاح، دکتری روانشناسی کودکان استثنایی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

☒ مکاتبات مربوط به این مقاله باید خطاب به علی صادقی سیاح، دانشیار گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران می‌باشد.

پست الکترونیکی: a.sadeghi73@yahoo.com

مقدمه

دانشجویان به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی، در دستیابی به اهداف نظام آموزشی نقش و جایگاه ویژه‌ای دارند که توجه به عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی آنها سال هاست مورد توجه متخصصان نظام آموزش عالی قرار گرفته است و توجه به این قشر از جامعه از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی را موجب می‌شود (عباسی، اعیادی، شفیعی و پیرانی، ۱۳۹۴). یکی از عوامل مهمی که برای یادگیری دانشجویان ضروری است، اشتیاق تحصیلی^۱ است که از عوامل مثبت در موقیت تحصیلی دانشجویان به شمار می‌رود. اشتیاق تحصیلی، عاملی مهم در تعیین رشد شخصی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌هاست (اکساویر، میشل، کارمن و یکتور، ۲۰۱۷). از جمله مفاهیمی که در سال‌های اخیر توسط پژوهشگران مختلف به کار برده شده و به منظور مبنای اصطلاحات در حوزه تعلیم و تربیت برای افت و شکست تحصیلی، مطرح و مدنظر قرار گرفته است، مفهوم اشتیاق تحصیلی (عاطفی، شناختی و رفتاری) است (فریدریگز، بلومنفرد، پاریس، ۲۰۰۴). اشتیاق تحصیلی به میزان انرژی یک دانشجو برای انجام کارهای تحصیلی خود صرف می‌کند و نیز میزان اثربخشی و کارایی حاصل شده اطلاق می‌گردد (استروبل، توماسجان و اسپورل، ۲۰۱۱). دانشجویانی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند، سخت تلاش می‌کنند، از انجام وظایف تحصیلی لذت می‌برند، به قوانین و مقررات محل تحصیل تعهد بیشتری نشان می‌دهند، از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می‌کنند و در آزمون‌ها عملکرد بهتری دارند (کلاسن

و بوتلر^۵). شاخص‌های اشتیاق تحصیلی عبارت اند از: مشارکت در فعالیت‌های مرتبط با مدرسه، دستیابی به نمرات بالا، میزان وقت گذاشتن برای تکالیف و میزان تکمیل کردن تکالیف است. (دولزان، سارتوری، چرخابی و دی پائولا^۶، ۲۰۱۵). در تعریف فین^۷ (۱۹۸۹) از اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری، شامل دو مؤلفه؛ رفتاری (مانند پایداری در تکالیف درسی) و عاطفی (مانند ارزش‌دهی به تکالیف درسی و یادگیری) می‌باشد. در ادبیات پژوهشی، اشتیاق تحصیلی چند سازه را در بر می‌گیرد: اشتیاق رفتاری، شناختی و هیجانی (آلرشیدی، فن، نقو^۸، ۲۰۱۶). اشتیاق رفتاری شرکت فعال و درگیرانه دانشجویان در گروههای اجتماعی، روابط کلاسی، مطالعه در دانشگاه و خانه، فعالیت‌های فوق برنامه‌ای مربوط به دانشگاه، داشتن رفتارهای مثبت و نداشتن رفتارهای مخرب را شامل می‌شود (لیپمن و ریور^۹، ۲۰۰۸). به طور کلی اشتیاق رفتاری شامل سه جزء است: جزء اول شامل رفتار مثبت است، مانند پیروی از هنجارهای کلاسی، پیروی از قوانین و عدم حضور در رفتارهای ناخواهایند. جزء دوم مربوط به مشارکت در وظایف مرتبط با تحصیل و یادگیری است، مانند مشارکت در بحث، تمرکز، پاشاوری و تلاش است. سومین جزء مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه مدرسه است (آلرشیدی، فن، نقو، ۲۰۱۶). اشتیاق شناختی به سرمایه‌گذاری شخصی دانشجویان در فعالیت‌های یادگیری اشاره دارد که شامل خودتنظیمی، التزام به یادگیری تحری و استفاده از راهبردهای یادگیری مانند استفاده از گسترش معنایی یا بسط به جای حفظ کردن می‌شود (فردریکز، بلومنفیلد، پاریس، ۲۰۰۴). اشتیاق هیجانی بر اشتیاق، علاقه، لذت، سرزنه بودن و رغبت نسبت به کلاس و به

6 . Dolzan , Sartori , Charkhabi & De Paola

7 . Finn

8 . Alrashidi & Phan & Ngu

9 . Lippman & Rivers

1 . Academic Achievement

2 . Xavier , Michelle , Carmen & Víctor

3 . Fredricks, Blumenfeld, Paris

4 . Strobel, Tumasjan & Sporre

5 . Closson & Boutilier

دانشجو)، دوستان همسال در آغاز سال تحصیلی و محیط آموزشی اشاره کرد (سیم و مون^۶، ۲۰۱۶). سازگاری تحصیلی با ورود نوجوان به دانشگاه اهمیت بیشتری پیدا میکند. پژوهشگران معتقدند انتقال به دانشگاه و تحصیل، رویدادی است که موجب تغییر در مفروضات فرد نسبت به خود و دیگران می‌شود. در حقیقت، دوره‌ای چالش برانگیز است که بر تمامیت فرد تأثیر می‌گذارد (لوبکر و اتلز^۷، ۲۰۰۸). این تجربه از تنوع زیادی برخوردار است به حدی که برای برخی دانشجویان حس برخورداری از حمایت و برای برخی دیگر احساس عدم وجود حمایت را به همراه دارد (یو، سان و چنگ^۸، ۲۰۱۲). از اینرو میتوان گفت کنار آمدن با چنین تغییراتی مستلزم آن است که فرد از توانایی سازگاری مناسبی برخوردار باشد (سپهریان و فتاحی، ۱۳۹۲). برخی از پژوهشگران نیز معتقدند، فقدان سازگاری میتواند به ترک تحصیل، تمایل به تغییر رشته و عدم پیشرفت تحصیلی منجر شود و علاوه بر این با عوارض روحی و روانی همراه باشد (وانگ و چن^۹، ۲۰۰۶). سینها و سینگ^{۱۰} (۱۹۹۳) از سازگاری تعریفی به این صورت ارائه می‌کنند: سازگاری عبارت از ثبات عاطفی و جسارت در روابط اجتماعی و نیز علاقه به تحصیل و محیط آموزشی در فرد می‌باشد که بصورت سازگاری عاطفی، سازگاری اجتماعی و سازگاری تحصیلی دیده می‌شود (سینها و سینگ، ۱۹۹۳؛ ترجمه کرمی، ۱۳۸۷). باتوجه به تعریف سینها و سینگ از سازگاری، یکی از ابعاد سازگاری، سازگاری تحصیلی است. سازگاری تحصیلی مجموعه واکنش‌هایی است که توسط آن یک فرد ساختار خود را برای پاسخ موزون به شرایط محیط آموزشی و فعالیت هایی که آن محیط از فرآگیر می‌خواهد، تغییر دهد. در نتیجه هر عاملی که این پاسخگویی را در محیط جدید با مشکل مواجه کند، زمینه ای برای ناسازگاری فرد در محیط فراهم خواهد ساخت (کرمی، ۱۳۸۷). سازگاری تحصیلی ناظر به توانمندی فرآگیران در انطباق با شرایط و

طور کل با احساس وابستگی به معلم، همسالان، یادگیری و دانشگاه ارتباط می‌یابد (چو و چو^{۱۱}، ۲۰۱۴).

یکی از متغیرهایی که با اشتیاق تحصیلی در ارتباط است، سازگاری تحصیلی^۲ است. در روانشناسی، سازگاری را انطباق متوالی با تغییرات و ایجاد ارتباط بین خود و محیط می‌داند که اکثر خویشتن داری را همراه با رفاه اجتماعی ضمن رعایت حقایق خارجی امکان پذیر می‌سازد، به این ترتیب سازگاری به معنی همنگ شدن با جماعت نیست، سازگاری به معنی شناخت این حقیقت است که هر فرد باید هدفهای خود را با توجه به چهارچوب اجتماعی و فرهنگی تعقیب نماید (مکدانالد^۳، ۱۹۹۷؛ به نقل از نصیحت کن، ۱۳۸۹). سازگاری دارای عرصه‌های مختلفی است. سازگاری در انتقال به محیط جدید، سازگاری در روابط بین فردی و سازگاری در موقعیت‌های آموزشی که از آن تحت عنوان سازگاری تحصیلی یاد می‌شود (وحدتی، حجت خواه و رسیدی، ۱۳۹۵). سازگاری تحصیلی در برگیرنده تغییرات رفتاری و روانشناسی است که طی آن افراد سعی می‌کنند خودشان را با محیط تحصیلی جدید هماهنگ کرده و به طور موفقیت‌آمیز با تقاضاهای تحصیلی سازگار شوند و به نیازهای یادگیری‌شان برسند (والکا^۴، ۲۰۱۵). سازگاری تحصیلی از مهمترین ابعاد سازگاری با دانشگاه بوده و به معنای توانایی افراد در پاسخگویی موفقیت‌آمیز به تقاضاهای متنوع و مختلف محیط آموزشی است (زارعی، میرهاشمی و پاشاشریفی، ۱۳۹۱). در واقع سازگاری تحصیلی ناظر به توانمندی فرآگیران در انطباق با شرایط و الزامات تحصیل و نقش‌هایی است که نهادهای آموزشی فراروی آنها قرار میدهند (پیتوس^۵، ۲۰۰۶؛ به نقل از وحدتی و همکاران، ۱۳۹۵). عوامل زیادی به عنوان فاکتورهای تأثیرگذار بر سازگاری تحصیلی پیشنهاد شده است که میتوان به رابطه بین معلم و دانشآموز (استاد و

6 . Sim & Moon

7 . Lubker & Etzel

8 . Yau, Sun & Cheng

9 . Wang & chen

10 . Sinha&Singh

1 . Cho & Cho

2 . Academic adjustment

3 . MacDanald

4 . Valka

5 . Pettus

شده است. به طوری که اشتیاق تحصیلی باعث بهبود عملکرد تحصیلی و افزایش مشارکت دانشآموزان در فعالیتهای مثبت تحصیلی می‌شود (خادم، ۱۳۹۶). ادبیات پژوهشی بیانگر آن است که اشتیاق تحصیلی میتواند تأثیر بسزایی بر افزایش سازگاری تحصیلی دانش آموزان داشته باشد (ون رویج، یانسن و ون دی گریفت^۵، ۲۰۱۸؛ وانگ^۶، ۲۰۱۸، یانیس-کابررا و بنیتو^۷، ۲۰۱۷).

یکی دیگر از متغیرهایی که با اشتیاق تحصیلی در ارتباط است، فرسودگی تحصیلی^۸ است آهولا وهاکانن^۹ (۲۰۰۷) فرسودگی را ترکیبی از خستگی جسمانی، خستگی هیجانی و خستگی شناختی می‌دانست. بسیاری از اساتید اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری دانشجویان را با عبارتی نظری، دانشجویان دارای اشتیاق، به آنچه در حال یادگیری آن هستند علاقه نشان می‌دهند یا فراتر از نیازشان عمل میکنند توضیح می‌دهند و با توصیف عبارتی مانند اشتیاق و علاقه شدید و شور و هیجان یاد می‌کنند. دانشجویانی که یادگیری فعالانه دارند اما بدون اشتیاق و با بی‌حوالگی کار انجام میدهند، درگیر یادگیری نشده‌اند. انگیزش و یادگیری فعال با یکدیگر هم‌افزایی دارند و کسانی که به‌طور ترکیب می‌شوند اشتیاق فراگیری یادگیران را ارتقا می‌دهند زیرا اشتیاق با هم‌پوشی بیشتر این دو عامل، قویتر عمل میکندو دانشجویانی که کمتر به دنبال فعالیتهای کلاسی، پیگیری نقش‌ها و رفتارهای مرتبط با مطالعه هستند و به‌عبارتی اشتیاق رفتاری پایینی نسبت به مسائل درسی دارند دارای سطوح پایین خودتنظیم گری و اعتمادبه نفس و سطوح بالای اضطراب و استرس و خستگی هستند(ماچل^{۱۰}، ۲۰۱۴). با اشاره به پژوهش صمدی^{۱۱} (۲۰۱۲) و نتایج وی مبنی اهمیت جهت‌گیری انگیزشی و شناختی-هیجانی در پیش‌بینی موفقیت

الزمات تحصیل و نقشهایی است که مدرسه و دانشگاه به‌منزله نهاد اجتماعی فراروی آنها قرار می‌دهد (تمنائی‌فر و مرادی، ۱۳۹۴). پذیرفته شدن در دانشگاه و انتقال از دوره دبیرستان به دانشگاه برای بسیاری از جوانان تغییر بزرگ و عمده در زندگی آنان محسوب می‌شود. ورود به دانشگاه فرصتی برای یادگیری بیشتر رشد روانی است (فریدلندر، رید، شاپاک و کریبی^۱، ۲۰۰۷)؛ اما در عین حال برای عده‌ای منبع استرس و موجب بروز واکنش‌های ناسازگارانه در آنان می‌شود. زمانی که دانشجویی پس از گذراندن آزمون سراسری وارد دانشگاه می‌شود با شرایط جدیدی مواجه است که باید خود را با آن منطبق کند. موقعیت آموزشی و اجتماعی که دانشجو در آن قرار می‌گیرد، پیچیده، متنوع و گستره است. لازمه انطباق با این محیط، ترک قسمتی از شیوه‌های زندگی دوره دانش‌آموزی و کسب شیوه جدید در شرایط تازه است (فرحبخش، ۱۳۹۰). ناتوانی دانشجو در این فرایند می‌تواند به ترک تحصیل، تمایل به تغییر رشته و عدم پیشرفت تحصیلی منجر شود و علاوه بر این با عوارض روانی همراه باشد (وانگ، چن، ژائو و ژو^۲، ۲۰۰۶). در زمینه اشتیاق تحصیلی اعتقاد بر این است که دانش آموزان دارای ابعاد رفتاری (رفتارهای از روی رغبت و تکالیف درسی) عاطفی (احساسات و علایق مثبت نسبت به تحصیل) و شناختی (نیروگذاری روانشناسی در امر یادگیری) هستند که هر کدام به نحوی سازگاری تحصیلی فرد را تحت تأثیر قرار میدهد (لوپز و جونز^۳، ۲۰۱۷؛ دینسر و دوگانای^۴، ۲۰۱۷). دانش‌آموزانی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند، از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می‌کنند و در آزمون‌ها عملکرد بهتری دارند. نقش اشتیاق تحصیلی در طول دوران تحصیل و نقش آن در سازگاری تحصیلی به یک موضوع مهم و مورد توجه در سال‌های اخیر تبدیل

7 . Yanes-Cabrera & Benito

8 . Academic burnout

9 . Ahola, Hakanen

10 . Michael

11 . Samadi

1 . Friedlander, Reid, Shupak & Cribbie

2 . Wang, Chen, Zhao & Xu

3 . Lopez & Jones

4 . Dinçer & Doğanay

5 . Van Rooij, Jansen & van de Grift

6 . Wang

همچنین در پژوهش گلشنی (۱۳۸۰) با هدف محاسبه نرخ افت تحصیلی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشجویان کشور که بر روی نمونه‌ای به حجم ۵۷۰۰ نفر صورت گرفت، نتایج نشان داد که نرخ افت تحصیلی در مقطع کارشناسی ۱۹,۵ درصد و در مقطع کارشناسی ارشد ۴,۱ درصد است. همچنین این پژوهش نشان داد که عوامل فردی (مانند: تا هل و جنسیت)، عوامل آموزشی (مانند: نحوه تدریس استایید) و عوامل اجتماعی - اقتصادی و نیز اثر تعاملی این عوامل بر افت تحصیلی تاثیر گذاردند. عمدۀ پژوهش‌های انجام شده در حوزه اشتیاق در خارج از کشور بوده و تمرکز آن هم بر اشتیاق شغلی بوده است و بررسی این پدیده در ایران جدید، نویا و محدود است. بعلاوه یکی از نقدهای وارد بر پژوهش‌ها قبلی در مورد اشتیاق تحصیلی، عدم همبینی عوامل تاثیر گذار، و مطالعه عوامل موثر به صورت جداگانه و مجزا است؛ با نظر به اینکه اشتیاق تحصیلی پدیده‌ای پیچیده و چند عاملی است، نیاز به مدلی علی جهت تعیین نقش عوامل موثر بر آن ضروری است. تنها در صورت تعیین نقش هریک از عوامل تاثیر گذار بر اشتیاق تحصیلی، امکان برنامه ریزی درست و مواجهه اثربخش با آن وجود دارد. بنابراین با توجه به اینکه تاکنون تحقیقی که به صورت همزمان به پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس متغیرهای پژوهش بپردازد صورت نگرفته است. بنابراین با توجه به یافته‌های پژوهشی و اهمیت نقش اشتیاق تحصیلی با سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در ابعاد مختلف زندگی تحصیلی فرآگیران، بررسی عوامل مؤثر بر اشتیاق تحصیلی نزد پژوهشگران علوم تربیتی و روانشناسی از اهمیت خاصی برخوردار است. لذا ضرورت دارد که به پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس سازگاری و فرسودگی تحصیلی

تحصیلی میتوان گفت که افراد با اشتیاق تحصیلی بیشتر به کارهای مرتبط با دانشگاه خود، رویه‌های محیط محل تحصیل، روابط پیچیده دانشجو و دانشکده که بیانگر اشتیاق عاطفی است، میپردازند. والبورگ^۱ در پژوهشی مروی به بررسی فرسودگی تحصیلی در دانشجویان سال آخر دبیرستان پرداخت که بیان میدارد که فرسودگی تحصیلی با پیامدهای مربوط به سلامت روانی رابطه دارد. در بررسی اهمیت این مسئله یافته‌ها نشان داده است که بین ابعاد فرسودگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه منفی و بین یادگیری خودنظمده و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (یانگ^۲). همچنین نشان داده است دانشجویانی که فرسودگی تحصیلی دارند عموماً علائمی مانند بی‌اشتیاقی نسبت به مطالب درسی، ناتوانی در ادامه حضور مستمر در کلاس‌های درس، مشارکت نکردن در فعالیت‌های کلاسی و احساس بی‌معنایی در فعالیت‌های درسی را تجربه میکنند (لیندمان و دوک^۳).

آمارها و پژوهش‌ها از وجود اشتیاق تحصیلی مطلوب در نظام آموزش عالی کشورمان حمایت نمی‌کند. در اغلب مطالعات اشتیاق با سازه‌های متضاد نظیر عدم اشتیاق، کناره‌گیری، ترک تحصیل، احساس بیگانگی و مخالفت همراه می‌شود. از نتایج پژوهش‌های متعددی که در داخل کشور انجام شده میتوان نتیجه گرفت که اشتیاق تحصیلی به عنوان یک اولویت اصلی، پیش روی متولیان نظام آموزش عالی قرار دارد و چالش‌های مهمی از جمله وجود افت تحصیلی، سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی به عنوان نقطه مقابل اشتیاق تحصیلی، دامنگیر نظام آموزش عالی کشور شده است، به عنوان نمونه میتوان به پژوهش رحیمی پردنجانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود نشان دادند که افت تحصیلی دانشگاهی یک مشکل جدی است به طوری که حدود ۵۰ درصد دانشجویان در سال اول ورود به دانشگاه با افت تحصیلی رو برو می‌شوند.

روش توصیفی که شامل شاخص‌های پراکنده‌گی (میانگین، توزیع فراوانی، انحراف استاندارد و...) می‌باشد و در آمار استنباطی از ضریب همبستگی و رگرسیون استفاده شد.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه اشتیاق تحصیلی فردیکز و همکاران (۲۰۰۴): این مقیاس به وسیله فردیکز، بلومنفیلد، پاریس (۲۰۰۴) ساخته شده که دارای ۱۵ گویه است و سه خرده مقیاس رفتاری (گویه‌های ۱ تا ۱۴)، عاطفی (گویه‌های ۵ تا ۱۰) و شناختی (گویه‌های ۱۱ تا ۱۵) را اندازه گیری می‌کند. پاسخ هر گویه در یک طیف ۵ درجه‌ای لیکرت (از هرگز = ۱ تا در تمام اوقات = ۵) است. ضریب پایایی این مقیاس توسط سازندگان تست ۸۶٪ گزارش شده است. در ایران پس از ترجمه و هنجاریابی پرسشنامه، عباسی و همکاران (۱۳۹۴) ضریب پایایی این مقیاس را ۶۶٪ گزارش کرده اند (۴). همچنانین، در پژوهش جوادی علمی و اسدزاده (۱۳۹۹) ضریب آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس رفتاری، عاطفی و شناختی به ترتیب برابر با ۷۳٪، ۹۱٪، ۸۷٪ به دست آمد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ جهت تعیین پایایی پرسشنامه اشتیاق تحصیلی فردیکز، بلومنفیلد و پاریس (۲۰۰۴)، ۰،۸۱۹ به دست آمد.

۲. پرسشنامه سازگاری تحصیلی بیکر و سریاک (۱۹۸۴): این پرسشنامه را بیکر و سریاک^۱ (۱۹۸۹) ساخته اند یکی از خرده آزمون‌های SACQ^۲ بوده است. پرسشنامه SACQ یک ابزار خود گزارشی با ۶۷ ماده است و در طیف لیکرت ۷ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه دارای چهار خرده مقیاس سازگاری تحصیلی، سازگاری اجتماعی، سازگاری شخصی- هیجانی و دلبرستگی به موسسه/دانشگاه است. در اغلب مطالعات، ضرایب آلفای گزارش شده برای کل مقیاس و خرده

دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان پرداخته شود.

در مجموع با توجه به نتایج پژوهشی، مطالعه اشتیاق تحصیلی در دانشجویان موضوع بسیار مهمی است و تشخیص متغیرهای پیش‌بینی کننده اشتیاق تحصیلی از جمله فرسودگی و سازگاری تحصیلی از موضوع‌های اساسی در این زمینه می‌باشد؛ زیرا کلید فهم عملکرد تحصیلی ضعیف دانشجویان می‌تواند فرسودگی و یا عدم سازگاری تحصیلی باشد که با شناسایی عواملی که در ایجاد اشتیاق تحصیلی نقش دارد، می‌توان با دستکاری این متغیرها و ارائه و تدوین مدل‌های آموزشی، در جهت کاستن فرسودگی و عدم سازگاری تحصیلی و بهبود آن، گام‌های مؤثری برداشت؛ بنابراین سوال اصلی پژوهش حاضر این است آیا سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی قادر به پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان می‌باشد؟

روش پژوهش

تحقیق حاضر بر اساس هدف از نوع کاربردی و پیمایشی و با توجه به ماهیت مطالعه و فرضیه‌ها مطرح شده توصیفی- تحلیلی و از نوع همبستگی است چرا که به دنبال توصیف شرایط موجود در بین دانشجویان در رابطه با متغیرهای تحقیق یعنی اشتیاق ، فرسودگی و سازگاری تحصیلی بپردازد و سعی دارد تا نتایج حاصله از این پژوهش را در فرایند تصمیم‌گیری در نظام آموزش عالی را تعیین کند. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد همدان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۰۱، می‌باشد؛ که تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد همدان براساس سایت دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان برابر با ۱۴۷۵۰ نفر می‌باشدند. حجم نمونه با استفاده فرمول تاباچنیک و فیدل^۳ (۲۰۰۷) برابر با ۱۰۶ نفر (تعداد متغیر پیش‌بین + ۴) که به خاطر افت آزمودنی‌ها و احتیاط برابر با ۱۱۰ نفر به روش نمونه‌گیری خوشای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام شد. تجزیه و تحلیل به دو

3 . The student adaptation to college questionnaire

1. Tabachnick & Fidell

2 . Baker and Seryak

کاملاً مخالف(۱) تا کاملاً موافق(۵) توسط آزمودنی ها درجه بندی شده است. خستگی تحصیلی ۵ ماده، بسی علاقگی تحصیلی ۴ ماده و ناکارآمدی تحصیلی ۶ ماده دارد. پایایی پرسشنامه را برسو و همکاران (۱۹۹۷) براساس خرده مقیاس ها ۰,۷ برای خستگی تحصیلی، ۰,۸۲ برای بی علاقگی تحصیلی ۰,۷۵ برای ناکارآمدی تحصیلی گزارش کردند. نعامی (۱۳۸۸) پایایی این پرسشنامه را برای خستگی تحصیلی ۰,۷۹، برای بی علاقه گی تحصیلی ۰,۸۲ و برای ناکارآمدی تحصیلی ۰,۷۵ محاسبه کرده است. همچنین در پژوهش محمودیان و همکاران (۱۳۹۷) پایایی کل آزمون با استفاده از آلفای کرونباخ ۰,۷۳ به دست آمده است. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ جهت تعیین پایایی پرسشنامه فرسودگی تحصیلی برسو و همکاران (۱۹۹۷)، ۰,۸۳۲ به دست آمد.

یافته ها

از ۱۱۰ نفر شرکت کننده از نظر جنسیت: ۵۷ نفر (۵۱,۸٪) دختر و ۵۳ نفر (۴۸,۲٪) پسر؛ از نظر رشته تحصیلی: ۲۸ نفر (۲۴,۵٪) رشته زیست شناسی، ۲۷ نفر (۲۴,۵٪) رشته شیمی، ۲۹ نفر (۲۶,۴٪) رشته روانشناسی تربیتی و ۲۶ نفر (۲۳,۶٪) رشته روانشناسی عمومی که به تعداد مساوی یعنی از هر دانشکده (علوم انسانی و علوم پا یه) ۵۵ نفر (۵۰ درصد) انتخاب شده اند و به پرسشنامه های پژوهش جواب داده اند.

مقیاس های آن بالای ۰/۸۰ است (محلاتی و ابوالمعالی، ۱۳۹۵). همبستگی بین SACQ با سازه های مرتبط دیگر، همچون انگیزش دانشگاهی، فرسودگی تحصیلی افسردگی، گوشه گیری، میزان استفاده از خدمات روانشناختی و میزان شرکت در فعالیت های اجتماعی، شواهد حمایت کننده ای برای روایی نمره های SACQ فراهم کرده است که در این پژوهش فقط از خرده مقیاس سازگاری تحصیلی پرسشنامه SACQ استفاده شده است. با توجه به این که این خرده مقیاس قبل روی جامعه دانشجویان استانداردسازی شده بود، لذا از روایی و پایایی لازم برخوردارم باشد (عینی و کریمی، ۱۳۹۷). همچنین در پژوهش زارعی و همکاران (۱۳۹۱) ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۳۴ و همکاران (۱۹۸۴) مولفه سازگاری تحصیلی، ۰,۸۵۶ به دست آمد.

۳. پرسشنامه فرسودگی تحصیلی برسو و همکاران (۱۹۹۷): مقیاس فرسودگی تحصیلی در سال ۱۹۹۷ توسط برسو، سالانوا و شوفلی^۱ ساخته شد. این پرسشنامه سه حیطه فرسودگی تحصیلی یعنی؛ خستگی تحصیلی، بی علاقگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی را می سنجد. پرسشنامه ۱۵ ماده دارد که در مقیاس پنج درجه ای لیکرت از

جدول ۱: شاخص های مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد سوالات	کمترین نمره	بیشترین نمره	میانگین نمره	انحراف معیار	چولگی کشیدگی
اشتیاق تحصیلی	۱۵	۳۶	۷۰	۵۵,۳۷	۷,۵۵۵	-۰,۱۹۲
سازگاری تحصیلی	۲۴	۷۴	۱۲۲	۹۸,۱۶	۱۱,۷۲۱	-۰,۱۱۶
فرسودگی تحصیلی	۱۵	۳۶	۵۸	۴۶,۶۸	۳,۹۷۹	-۰,۱۲۷

بالاتری برخوردار هستند و نمرات فرسودگی تحصیلی آنها در حد متوسط می‌باشد. همچنین با توجه به داده‌های مربوط به چولگی و کشیدگی مشخص است که متغیرهای پژوهش از مفروضه نرمال بودن پیروی کرده و داده‌ها درای توزیع نرمال می‌باشند.

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات متغیرهای پژوهش یعنی اشتیاق تحصیلی، سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی آورده شده است که با توجه به میانگین نمرات به دست آمده دانشجویان از اشتیاق تحصیلی، سازگاری تحصیلی

جدول ۲: ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	اشتیاق تحصیلی	سازگاری تحصیلی	فرسودگی تحصیلی
اشتیاق تحصیلی	۱		
سازگاری تحصیلی		۱	
فرسودگی تحصیلی			۱

**p<0/01 *p<0/05

فرسودگی تحصیلی ($r=-0.189$) رابطه معنی‌دار و معکوس در سطح معنی داری ۹۵ درصد وجود دارد. برای بررسی پیش‌بینی متغیر ملاک یعنی اشتیاق تحصیلی با متغیرهای پیش‌بین یعنی سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی از رگرسیون به روش اینتر استفاده شده است.

مطابق با جدول فوق بین سازگاری تحصیلی و اشتیاق تحصیلی ($r=0.362$) رابطه معنی‌دار و مستقیم در سطح معنی داری ۹۹ درصد، بین فرسودگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی ($r=-0.284$) رابطه معنی‌دار و معکوس در سطح معنی داری ۹۹ درصد و بین سازگاری تحصیلی و

جدول ۳: ضریب تعیین و محدوده ضریب همبستگی متغیر پیش‌بین با متغیر ملاک

مدل	متغیرها	R	R ²	R ² تعديل شده	خطای استاندارد برآورده	تعداد نمونه
۱	سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی	۰.۴۲۳	۰.۱۷۹	۰.۱۶۴	۶,۹۱۰	

تحصیلی و فرسودگی تحصیلی را به حساب آورده است.

مقدار محدوده تنظیم شده نشان می‌دهد که مدل مورد استفاده ۱۷,۹ درصد تغییر در سازگاری

جدول ۴: بررسی معنی‌داری مدل رگرسیون جهت پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی

مدل	منبع تغییرات	مجموع	درجه	میانگین مجذورات	F مشاهده	سطح معناداری
۱	رگرسیون	۱۱۱۳,۳۴۰	۲	۵۵۶,۶۷۰	۱۱,۶۶۰	.۰/۰۰۰
	باقیمانده	۵۱۰۸,۳۷۸	۱۰۷	۴۷,۷۴۲		
	کل	۶۲۲۱,۷۱۸	۱۰۹			

توجه به معناداری مدل، می‌توان جدول ضرایب رگرسیون را مطرح نمود.

با توجه به سطح معناداری که کوچکتر از ۰,۰۵ می‌باشد می‌توان بیان نمود که مدل معنادار است؛ با

جدول ۵: جدول ضرایب استاندارد و غیراستاندارد

مدل	B	خطای	Beta	T	سطح معناداری
۱	۵۴,۹۵۹	۱۰,۵۶۸	-	۵,۲۰۰	۰,۰۰۰
سازگاری تحصیلی	۰,۲۰۶	۰,۰۵۸	۰,۳۱۹	۳,۵۸۱	۰,۰۰۰
فرسودگی تحصیلی	-۰,۴۲۴	۰,۱۶۹	-۰,۲۲۳	-۲,۵۰۴	۰,۰۱۴

راهبردهای شناختی و فراشناختی در فرایند یادگیری استفاده کنند و از سوی دیگر بعد رفتاری اشتیاق تحصیلی باعث افزایش سازگاری، پایداری و درخواست کمک از دیگران توسط فرآگیران در برخورد با تکالیف درسی می‌شود. بعد انگیزشی اشتیاق تحصیلی نیز از طریق افزایش جذابیت محیط تحصیلی در میان دانشجویانی باعث می‌شود که اشتیاق شناختی آنان در چارچوب فعالیتهای علمی رشد یابد و این موضوع دانشجویانی را از حالات منفی نظیر خستگی و فرسودگی تحصیلی محافظت و درنهایت منجر به سازگاری تحصیلی شود. باید به این نکته توجه کرد که اشتیاق عاطفی شناختی به درس و محیط تحصیلی، یک انگیزش درونی در دانشجویانی ایجاد کرده که فرد کمتر نتیجه گرا و بیشتر به فرایند فکر کرده و در نتیجه کمتر از شکست ترسیده و در تصمیمات و اهداف خود تردید و تعلل می‌کند؛ در نتیجه سازگاری تحصیلی بیشتری و فرسودگی کمتری پیدا می‌کند.

همچنین نتایج نشان داد که بین سازگاری تحصیلی و اشتیاق تحصیلی رابطه معنی دار و مستقیم در سطح معناداری ۹۹ درصد وجود دارد. به عبارتی بین سازگاری تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان رابطه معنی دار مثبت و مستقیم وجود دارد و نتیجه پژوهش حاضر با پژوهش‌های همنگ و همکاران (۱۳۹۸)، تمنایی فر و همکاران (۱۳۹۸)، جدیدی (۱۳۹۸)، عنایتی (۱۳۹۵)، رضا، قاضی و قمر (۲۰۲۰)، ونرویج و همکاران (۲۰۱۸)، وانگ (۲۰۱۸)، یانیس-کایرا و بنیتو (۲۰۱۷)، اونیلو و همکاران (۲۰۱۱)، (۲۰۰۴) و کیلیا (۲۰۰۱) همسو

در این جدول هر چه مقدار قدر مطلق بتا و تی بزرگتر باشند و سطح معناداری کوچکتر باشد بیانگر این مطلب است که متغیر مستقل پیش‌بینی بیشتری را از متغیر وابسته ارائه می‌دهد. با توجه به میزان بتای به دست آمده و سطح معناداری می‌توان بیان نمود که به ترتیب، سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی پیش‌بینی معناداری را در ارتباط با اشتیاق تحصیلی دانشجویان ارائه می‌دهند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به روش اینتر نشان داد که قدرت پیش‌بینی کنندگی اشتیاق تحصیلی براساس سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی بیان کننده رابطه معنادار و پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد همدان می‌باشد. تحقیقی که به طور همزمان به پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی پردازد یافت نشد ولی بیشتر تحقیقات گذشته به بررسی جداگانه سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی پرداخته است که در فرضیه‌های فرعی اورده شده است. در تبیین یافته‌های این فرضیه می‌توان گفت که دانشجویانی که که اشتیاق تحصیلی بالایی دارند نسبت به دانشجویانی که اشتیاق تحصیلی پایینی دارند، رغبت بیشتری برای صرف وقت و تلاش کافی در تکالیف و مطالعات از خود نشان داده، کارآمدی و اصرار بیشتری در مواجهه با مشکلات و مسائل دارند. با توجه به این که اشتیاق تحصیلی یک سازه چندبعدی شامل بعد شناختی، انگیزشی و رفتاری است، بنابراین از یک سو بعد شناختی اشتیاق تحصیلی باعث می‌شود دانشجویانی از انواع

نقش را ایفا می‌کنند، در برقراری آرامش روانی، نشاط، سلامت روح و جسم آنان یا بر عکس، افسردگی و گوشه‌گیری آنها نیز دخیل اند. بر این اساس افزایش اشتیاق تحصیلی در دانشگاه‌ها سبب بالا رفتن سازگاری تحصیلی در دانشجویان می‌شود.

همچنین نتایج داده‌های نشان که بین فرسودگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی رابطه معنی دار و معکوس در سطح معناداری ۹۹ درصد وجود دارد. به عبارتی بین فرسودگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه اسلامی آزاد همدان رابطه معنی دار منفی و معکوس وجود دارد و نتیجه پژوهش حاضر با پژوهش‌های محمودیان و همکاران (۱۳۹۷)، امینی و همکاران (۱۳۹۶)، قدم پورو و همکاران (۱۳۹۵)، دانیل و توماس (۲۰۲۱)، کازان و ناستاسا (۲۰۱۵)، آرچامبالت و همکاران (۲۰۰۹) و تاپیننتانر و همکاران (۲۰۰۵) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته‌ها از تحقیق می‌توان گفت که دانشجویانی که به طور منظم سرکلاس حاضر می‌شوند، بر موضوعات یادگیری تمرکز می‌کنند و بر مقررات دانشگاه پایبندند، در کل نمرات بالایی می‌گیرند و در آزمون‌های استاندارد شده پیشرفت تحصیلی عملکرد بهتری دارند، لذا یادگیرندگانی که انگیزه‌ای نسبت به یادگیری ندارند و از درگیر شدن در فعالیت‌های تحصیلی لذت نمی‌برند، از موفقیت تحصیلی کمتری برخوردارند و به طوکلی زمانی که دانشجویان با تقاضاها و درخواست‌های فراتر از منابع روانی خود مواجه می‌شوند، فشار روانی یا استرس تجربه می‌شود. اگر این تقاضاها برای مدت طولانی ادامه داشته باشد، دانشجویان دچار حالت خستگی هیجانی می‌شوند، در واقع افزایش در مؤلفه خستگی هیجانی موجب ایجاد راهبرد مقابله‌ای بدینی شده، سرانجام افزایش در بدینی موجب خودارزیابی منفی به شکل کارآیی پایین تحصیلی آنها می‌شود. با پایین آمدن اشتیاق شناختی، احتمال دچار شدن به فرسودگی تحصیلی در

می‌باشد. در تبیین یافته‌های این فربیه می‌توان گفت که اشتیاق تحصیلی در دانشجویان باعث افزایش توان روانی افراد برای برقراری انسجام و سازگاری در زندگی خانوادگی و تحصیلی و یافتن معنا، هدف و ارزش‌های می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که اشتیاق تحصیلی باعث سازگاری تحصیلی دانشجویان می‌شود و به آنان در یافتن هدف و عملکرد تحصیل کمک شایانی می‌کند. اشتیاق عاملی بسیار مهم، یکی از شروط اساسی، مهم‌ترین شرط یادگیری و سهم زیادی را بر پیش بینی عملکرد تحصیلی دارد. اشتیاق با یادگیری رابطه تنگاتنگی دارد که این رابطه تک سویه نیست. بدون اشتیاق، یادگیری ممکن نیست. تا دانشجوی برانگیخته نشود، نمی‌توان از هوش و استعداد وی در یادگیری استفاده کرد. در میان عوامل متعدد تأثیرگذار بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان، اشتیاق نقش برجسته و مهمی را ایفا می‌کند. اشتیاق می‌تواند همانند یک نیرو در ایجاد یادگیری مؤثر باشد و نوآموzan و فراگیران را با علاقه هرچه بیشتر به سوی آن هدایت کند و در نتیجه موفقیت بیشتری ایجاد شود. اشتیاق قوی به یادگیری استوار، و اشتیاق کم به یادگیری کم می‌انجامد. اشتیاق قوی دقیق و تمرکز فعالیت ذهنی را زیاد می‌کند، پیدایش خستگی را به تاخیر می‌اندازد و پذیرش راهنمایی را در یادگیرنده بیشتر می‌کند. اشتیاق شامل علاقه، تعلق و نگرش مثبت درباره یادگیری می‌باشد. بعد روانی انسان، نقشی مهم در رشد و ارتقای او دارد. اهداف و برنامه‌ریزی‌های آموزش عالی باید در راستای رشد احساس ارزشمندی و مهم بودن دانشجویان شکل بگیرد. در نظر گرفتن مدرسه و دانشگاه تنها به عنوان یک محیط آموزشی با مجموعه‌ای از قوانین خشک انصباطی و تربیتی نمی‌تواند در برانگیختن انگیزه دانشآموزان و دانشجویان به سوی علم و دانش موضع واقع شود مدارس و دانشگاه‌ها همان گونه که در پرورش و شکوفایی استعداد فراگیران مهم ترین

اجتماعی که دانشجو در آن قرار می‌گیرد، پیچیده، متنوع و گسترده است. لازمه انتباط با این محیط، ترک قسمتی از شیوه‌های زندگی دوره دانش‌آموزی و کسب شیوه جدید در شرایط تازه است و ناتوانی دانشجو در این فرایند می‌تواند به ترک تحصیل، تمایل به تغییر رشته و عدم پیشرفت تحصیلی منجر شود و علاوه بر این با عوارض روانی همراه باشد. در زمینه اشتیاق تحصیلی اعتقاد بر این است که دانشجویان دارای ابعاد رفتاری، عاطفی و شناختی هستند که هر کدام به نحوی سازگاری تحصیلی فرد را تحت تأثیر قرار میدهد به طوری که دانشجویانی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند، از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می‌کنند و در آزمون‌ها عملکرد بهتری دارند. نقش اشتیاق تحصیلی در طول دوران تحصیل و نقش آن در سازگاری تحصیلی به یک موضوع مهم و مورد توجه پژوهشگران است. به طوری که اشتیاق تحصیلی باعث بهبود عملکرد تحصیلی و افزایش مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های مثبت تحصیلی می‌شود و ادبیات پژوهشی بیانگر آن است که اشتیاق تحصیلی می‌تواند تأثیر بسیاری بر افزایش سازگاری تحصیلی دانشجویان داشته باشد. بسیاری از اساتید اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری دانشجویان را با عباراتی نظیر؛ دانشجویان دارای اشتیاق، به آنچه در حال یادگیری آن هستند علاقه نشان می‌دهند یا فراتر از نیازشان عمل می‌کنند توضیح می‌دهند و با توصیف عباراتی مانند اشتیاق و علاقه شدید و شور و هیجان یاد می‌کنند. از طرفی پژوهشگران فرسودگی را ترکیبی از خستگی جسمانی، خستگی هیجانی و خستگی شناختی میدانند و از نظر آنان دانشجویانی که یادگیری فعالانه دارند اما بدون اشتیاق و با بی-حوصلگی کار انجام میدهند، درگیر یادگیری نشده‌اند. انگیزش و یادگیری فعال با یکدیگر هم‌افزایی دارند و کسانی که به‌طور فزاینده‌ای آنها را تلفیق

آنان بیش‌تر می‌شود. همچنین اشتیاق رفتاری با یادگیری و وظایف دانشگاهی دانشجویان سروکار دارد و رفتارهایی همچون تلاش، سخت کوشی، تمرکز، توجه، پرسش و شرکت در بحث کلاسی را شامل می‌شود که این موضوع می‌تواند به دانشجویان یاری نماید از بروز فرسودگی تحصیلی جلوگیری به عمل آورند. اشتیاق تحصیلی می‌تواند با اثرگذاری بر دیگر فرایندهای انگیزشی فراغیران در فرسودگی تحصیلی نقش قابل تبیینی داشته باشد. بر این اساس می‌توان گفت؛ اشتیاق موجب برقراری روابط مثبت با همسالان، مقبولیت بین همسالان، سازگاری اجتماعی، خودکارآمدی در حل مسئله و تحصیل می‌شود که این امر پیامدهای مثبت روانی و اجتماعی را در پی دارد و بر پیشرفت تحصیلی اثرگذار خواهد بود. از طرفی اشتیاق پایین همراه با کاهش خودکارآمدی و افت انگیزه تحصیلی به بی‌میلی آنها به یادگیری، اهداف درسی و فرسودگی منجر می‌گردد.

همانطور که قبل از گفته شد هدف اصلی پژوهش حاضر پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی براساس سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در دانشجویان بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین سازگاری تحصیلی و اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد؛ بین فرسودگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد. همچنین سازگاری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی قدرت پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان را دارد. با توجه به اینکه پذیرفته شدن در دانشگاه و انتقال از دوره دیپرستان به دانشگاه برای بسیاری از جوانان و نوجوانان تغییر بزرگ و عمدۀ در زندگی آنان محسوب می‌شود. ورود به دانشگاه فرستی برای یادگیری بیشتر رشد روانی است اما در عین حال برای عده‌ای منبع استرس و موجب بروز واکنش‌های ناسازگارانه در آنان می‌شود. زمانی که دانشگاه می‌شود با شرایط جدیدی مواجه است که باید خود را با آن منطبق کند. موقعیت آموزشی و

برای کاهش آن تدارک ببینند و در فرآیند آموزش دانشجویان، با توجه به حجم بالای محتوای آموزش، برنامه‌ها را به طریقی تدارک ببینند که دانشجویان درگیر فرسودگی تحصیلی نشوند. در نهایت پیشنهاد می‌شود برای کاهش فرسودگی تحصیلی و افزایش سازگاری و اشتیاق تحصیلی دانشجویان شیوه‌های مداخله‌ای و برگزاری گارگاه‌های آموزشی توسط متخصصین اعمال گردد.

موازین اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در پژوهش با جلب رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان رعایت شده است؛ همچنین به افراد درباره محترمانه بودن اطلاعات مندرج در پرسشنامه و نتایج پژوهش اطمینان داده شد.

تشکر و قدردانی

از مدیر یت دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان و همچنین شرکت‌کننده در پژوهش و همه کسانی که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند؛ تشکر و قدردانی می‌شود.

عارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

امینی، درایوش؛ دولتی، احسان و غلامی، مرجان (۱۳۹۶). نقش اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری یادگیری در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی دانشجو معلم‌ان. *فصلنامه علمی تخصصی توسعه حرفه‌ای معلم*، ۲ (۱) (پیاپی ۳)، ۵۱-۶۰.

تمنایی‌فر، محمدرضا؛ رضایی، حسین و حدادی، ستاره (۱۳۹۸). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی بر اساس سازگاری (آموزشی، عاطفی و اجتماعی) و صفات شخصیت در دانشجویان. *مجله دانشکده پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۲ (۱)، ۳۷۸-۳۸۷.

تمنایی‌فر، محمدرضا و مرادی، صبا (۱۳۹۴). پیش‌بینی سازگاری تحصیلی براساس خودکارآمدی ابراز وجود

می‌کند اشتیاق یادگیری را افزایش میدهد. به عبارتی هنگامی که انگیزش و یادگیری فعال ترکیب می‌شوند اشتیاق فراغیری یادگیران را ارتقا می‌دهند زیرا اشتیاق با همپوشی بیشتر این دو عامل، قویتر عمل می‌کند و دانشجویانی که کمتر به دنبال فعالیت‌های کلاسی، پیگیری نقش‌ها و رفتارهای مرتبط با مطالعه هستند و به عبارتی اشتیاق رفتاری پایین نسبت به مسائل درسی دارند دارای سطوح پایین خودتنظیم‌گری و اعتمادبه نفس و سطوح بالای اضطراب و استرس و خستگی هستند و دچار فرسودگی تحصیلی می‌شوند. بنابراین اشتیاق تحصیلی زمانی حاصل می‌شود که نیازهای فرد، انگیزه‌ها و خواسته‌هایش مورد توجه قرار گیرد و فعالیت‌های دانشگاه در جهت ارضای آنها باشد. زمانی عملی در دانشجو باعث اشتیاق وی می‌شود که او را به سوی هدف ذهنی‌اش هدایت کند. چنانچه دانشجو به اهداف خود برسد، خود را در زندگی موفق میداند و با دانشگاه سازگار شده و فرسودگی وی کاهش پیدا می‌کند و در نتیجه اشتیاق وی به تحصل افزایش پیدا می‌کند. از جمله محدودیت‌های این پژوهش استفاده صرف از پرسشنامه‌های خود گزارش‌دهی برای ارزیابی متغیرها در دانشآموزان بود. و اینکه از آنجا که پژوهش حاضر محدود به دانشجویان دانشگاه آزاد واحد همدان بود؛ بنابراین نتایج پژوهش قابل تعیین به همین محدوده می‌باشد. عدم حضور تمامی دانشجویان در دانشگاه به خاطر شیوع ویروس کرونا بود. ببا توجه به یافته‌های پژوهش حاضر که نشان داد بین اشتیاق تحصیلی با سازگاری و فرسودگی تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد؛ برنامه‌ریزی جهت ارتقای اشتیاق تحصیلی دانشجویان میتواند نقش مهمی در افزایش سارگاری تحصیلی و کاهش فرسودگی تحصیلی دانشجویان باشد. مسئولین دانشگاه‌ها موضوع فرسودگی تحصیلی دانشجویان را به طور جدی مورد توجه قرار دهند و برنامه‌ریزیهای مناسبی را در قالب برنامه‌های بلندمدت

عباسی، مسلم؛ اعیادی، نادر؛ شفیعی، هادی؛ پیرانی، ذبیح(۱۳۹۴). نقش بهزیستی اجتماعی و سرزنشگی تحصیلی در پیش بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری. دو ماهنامه علمی - پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. (۱).

فرجبخش، کیومرث (۱۳۹۰). تهیه آزمون سازگاری دانشجویان (اسد) و تعیین پایایی، روایی و تعیین هنجار آن. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، (۶۲)، ۲۳-۴۵.

قدم پور، عزت الله؛ فرهادی، علی و نقی بیرانوند، فاطمه(۱۳۹۵). تعیین رابطه بین فرسودگی تحصیلی با اشتیاق و عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. پژوهش در آموزش علوم پزشکی. (۸) ۶۰-۶۸.

گلشنی، فاطمه و حسنی، فریبا(۱۳۸۰). طرح نیاز سنجی نیروی انسانی متخصص و سیاست گذاری توسعه منابع انسانی کشور. موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی وزارت علوم تحقیقات و فناوری.

محمودیان، حسن؛ عباسی، مسلم؛ پیرانی، ذبیح و شاه علی کبورانی، فاطمه(۱۳۹۷). نقش اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری یادگیری در پیش بینی فرسودگی تحصیلی دانشجویان. راهبردهای شناختی در یادگیری. (۱۰)، ۶-۲۰.

محلاتی، ریحانه و ابوالمعالی، خدیجه (۱۳۹۵). مقایسه ابعاد سازگاری تحصیلی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان ایرانی و مهاجر دوره متوسطه با توجه به مليت - نوع مدرسه و جنسیت آنان، نوآوری های آموزشی. (۱۵)، ۱۱-۹۹.

نصیحت کن، زهرا سادات(۱۳۸۹). رابطه سازگاری تحصیلی با ویژگی های شخصیتی و نگرش مذهبی دانشجویان دختر دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی.

وحدتی، سعیده؛ حجت خواه، سیدمحسن، و رشیدی، علیرضا(۱۳۹۵). پیش‌بینی سازگاری تحصیلی بر اساس خودپنداره تحصیلی با میانجیگری انسجام خانواده. فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهشنامه تربیتی، (۴۸)، ۱۱-۱۳۲.

و حمایت اجتماعی. مجله روانشناسی اجتماعی، (۳۶)، ۵۷-۷۳.

سینها و سینگ(۱۹۹۳). پرسشنامه سازگاری، ترجمه کرمی، ابوالفضل (۱۳۷۷) تهران: نشر روان سنجی. سپهربان، فیروز و فتاحی، امید (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش تیپ های اینه گرم بر سازگاری تحصیلی دانشجویان. فصلنامه روانشناسی تربیتی، (۴)، ۴۴-۳۵.

جدیدی، سما(۱۳۹۸). نقش واسطه ای اشتیاق تحصیلی در رابطه بین کمک طلبی تحصیلی و سازگاری تحصیلی دانش آموزان. رویش روان شناسی سال هشتم /سفند ۱۳۹۱، ۱۲، (پیاپی ۴۵)، ۱۰۷-۱۱۴.

جوادی علمی، لیلا و اسدزاده، حسن(۱۳۹۹). مدل یابی روابط ساختاری اشتیاق تحصیلی دانشجویان بر اساس کمک طلبی تحصیلی، تدریس تحول آفرین، حمایت اجتماعی با میانجیگری نقش سرزنشگی تحصیلی. پژوهش های روان شناسی اجتماعی، (۱۰)، ۱۰۱-۱۲۲.

خادم، خدیجه (۱۳۹۶). اثربخشی روش تدریس بحث گروهی بر پایستگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان. پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه حقوق اردبیلی.

رحمی پردنجانی، سجاد؛ حشمتی، هاشم و مقدم، زهر(۱۳۹۳). بررسی فراوانی و عوامل موثر در افت تحصیلی دانشجویان ساکن خوابگاه دانشگاه علوم پزشکی گلستان. فصلنامه علمی دانشگاه علوم پزشکی تربیت حیدریه. (۱۲)، ۱۶-۱۸.

زارعی، حیدر علی؛ میرهاشمی، مالک و پاشاشریفی، حسن(۱۳۹۱). ارتباط سبک های تفکر با سازگاری تحصیلی دانشجویان پرستاری . آموزش در علوم پزشکی، (۱۲)، ۱۶۰-۱۶۴.

عنایتی، ترانه. (۱۳۹۵). میزان سازگاری دانشجویان با محیط دانشگاه با تأکید بر نقش برنامه ریزی آموزشی. مطالعات برنامه ریزی آموزشی، (۵)، ۱۴۵-۱۶۳.

عینی، پریا، کریمی، بهروز (۱۳۹۷). رابطه سبک های دلستگی و خلاقیت هیجانی با سازگاری تحصیلی در دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دختر. دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران، دو فصلنامه جامعه شناسی آموزش و پژوهش، ۱، ۱۳-۳۰.

- همرنگ، حمید؛ قنبری پناه، افسانه؛ ابوالمعالی الحسینی، خدیجه و سپاه منصور، مژگان(۱۳۹۸). تبیین رابطه بین خلاقیت و سازگاری تحصیلی دانش آموزان با میانجی گری انگیزش تحصیلی. *ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی*، ۲۵(۳)، ۶۰-۷۵.
- Archambault, I., Janosz, M., Fallu, J. S. & Pagani L. S. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of Adolescence*, 32, 651-670.
- Ahola, K. and Hakanen, J. (2007). "Job Strain, Burnout, and Depressive Symptoms: A Prospective study Among Dentists". *Journal of Affective Disorders*, 104(24), 103-110.
- Alrashidi Oqab, Phan Huy, NguBing. (2016). Academic Engagement: An Overview of Its Definitions, Dimensions and Major Conceptualisations. *International Education Studies*; Vol. 9, No. 12.
- Bresó, E., Salanova, M. & Schaufeli, W. B. (2007). In Search of The "Third Dimension" Of Burnout: Efficacy or Inefficacy? *Applied psychology*, 56(3), 460-478.
- Cho MH, Cho YJ. (2014). Instructor scaffolding for interaction and students' academic engagement in online learning: Mediating role of perceived online class goal structures. *The Internet and Higher Education*. 25-30
- Closson Leanna, Boutilier Rory. (2017). Perfectionism, academic engagement, and procrastination among undergraduates: The moderating role of honors student status. *Learning and Individual Differences*.
- Cazan, A. M., & Năstăsă, L. E. (2015). Emotional Intelligence, Satisfaction with Life and Burnout among University Students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180, 1574-1578.
- David, A. P. (2010). "Examining the relationship of personality and burnout in college students: The Role of Academic Motivation". *Educational Measurement and Evaluation Review*, 1, 90-104.
- Dolzan Martina, Sartori Riccardo, Charkhabi Morteza, De Paola Francesco. (2015). the effect of School Engagement on Health Risk Behaviours among High School Students: Testing the Mediating Role of Self-Efficacy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 608 – 613.
- Daniel J. Madigan & Thomas Curran (2021). Does Burnout Affect Academic Achievement? A Meta-Analysis of over 100,000 Students, *Educational Psychology Review* 33(4). DOI: 10.1007/s10648-020-09533-1
- Dinçer, S., & Doğanay, A. (2017). The effects of multiple-pedagogical agents on learners'
- academic success, motivation, and cognitive load. *Computers & Education*, 111, 74-100.
- Friedlander, L. J. Reid, G. J. Shupak, N. & Cribbie, R. (2007). Social support, self-esteem, and stress as predictors of adjustment to university among first-year undergraduates. *Journal of College Student Development*, 48(3), 259-274.
- Finn, J. D. (1989). "Withdrawing from School". *Review of Educational Research*, 59(2), 117-142.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.
- Gunuc, S. and Kuzu, A. (2015). "Confirmation of Campus-Class-Technology Model in student engagement: A path analysis". *Computers in Human Behavior*, 48(2): 114-125.
- Killeva, I. ey. A (2001). Idiosyncraticrole-elaboration, academic performance and adjustment among African-american and European -American male college student-athletes.statistical data included.*College Student Journal*, March, 2001.
- Lippman L, Rivers A. (2008). Assessing school engagement: a guide for out-of-school time program practitioners. A Research-to-Results brief.
- Lopez, C., & Jones, S. J. (2017). Examination of factors that predict academic adjustment and success of community college transfer students in STEM at 4-year institutions. *Community College Journal of Research and Practice*, 41(3), 168-182.
- Lubker, J. R & Etzel, E. F, (2008). College Adjustment Experiences of First-Year Students: Disengaged Athletes, Nonathletes, and Current Varsity Athletes. *NASPA Journal*, 44(3), Art. 5. p457-480.
- Lindemann, R.; Duek J. L. and Wilkerson, L. (2001). "A comparison of Changes in Dental Students and Medical Students Approaches Learning DuringProfessional Training". *European Journal Dent Education*, (4)5, 162-16.7
- Michael Klipfel, K. (2014). "Authentic Engagement: Assessing the Effects of Authenticity on Student Engagement and Information Literacy in Academic Library Instruction". *Reference Services Review*, (2)24, 229-542
- Ouweneel, E.; Le Blanc, P.M. and Schaufeli, W.B. (2011). "Flourishing students: A longitudinal study on positive emotions, personal resources, and study engagement". *The Journal of Positive Psychology: Dedicated to furthering research and promoting good practice*, 6 (2): 142-153.
- Pettus, K. R. (2006). The relationship of parental monitoring to community college student adjustment and achievement: differences by

- Wang, A. Chen, L. Zhao, B. & Xu, Y. (2006). First-Year Students' Psychological and Behavior Adaptation to College: The Role of Coping Strategies and Social Support. *Online Submission*, 3(5), 51-57. Retrieved from ERIC Documents (ED497417).
- Xavier Oriol-Granado, Michelle Mendoza-Lira, Carmen Gloria Covarrubias, Víctor Michel. (2017). Positive Emotions, Autonomy Support and Academic Performance of University Students: The Mediating Role of Academic Engagement and Self-efficacy. *Revista de Psicodidáctica* 22(1), 45-53.
- Yang, Hui-Jen. (2004). Factors Affecting Student Burnout and Academic Achievement in Multiple Enrollment Programs in Taiwan's Technical-Vocational Colleges. *International Journal of Educational Development*, 24, 283-301.
- Yanes-Cabrera, C., & Benito, A. E. (2017). Archaeology of Memory and School Culture: Materialities and "Immaterialities" of School. In *School Memories* (pp. 263-270). Springer, Cham.
- Yau, H. K., Sun, H., & Cheng, A. L. F. (2012). Adjusting to university: the Hong Kong experience. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 34(1), 15–72.
- Zhang, Y. Gan, Y. & Cham, H. (2007). Perfectionism, academic burnout and engagement among Chinese college students: A structural equation modeling analysis. *Personality & Individual Differences*, 43(6), 1529- 1540.
- gender, ethnicity, parental education level, and student residence. ProQuest.
- Syed Ali Raza, Wasim Qazi& Sara Qamar (2020).The influence of psychological, motivational, and behavioral factors on university students' achievements: the mediating effect of academic adjustment, *Journal of Applied Research in Higher Education*, DOI:10.1108/JARHE-03-2020-0065 Project: Issues in Higher Education
- Sim, H. S., & Moon, W. H. (2015). Relationships between Self-Efficacy, Stress, Depression and Adjustment of College Students. *Indian Journal of Science and Technology*, 8(35).1-4.
- Samadi, M. (2012). "Relationship between Motivational Orientation and Learning Strategies in Predicting Academic Success". *Bimonthly Educational Strategy Medical Science*. 5(2), 105-11.
- Strobel M, Tumasjan A, Sporre M. (2011). Be yourself, believe in yourself, and be happy: self-efficacy as a mediator between personality factors and subjective well-being. *Scand J Psychol*. 52(1):43-48.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics. Boston: Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Toppinen-Tanner, S. Ojaarvi, A. Vaananen, A. Kalimo, R., & Jappinen, P. (2005). Burnout as predictor of medically certified sick-leave absences and their diagnosed causes. *Behavioral Medicine*, 31, 18-27.
- Van Rooij, E. C., Jansen, E. P., & van de Grift, W. J. (2018). Correction to: First-year university students' academic success: the importance of academic adjustment. *European Journal of Psychology of Education*, 1-1.
- Valka. S. (2015).Management of International students, Academic Adjustment: Challenges and Solutions. *European Scientific Journal*, 3, 160-168.
- Wang, M., Eccle. (2013). "School context, achievement motivation, and academic engagement: A longitudinal study of school engagement using a multidimensional perspective". *Learning and Instruction*, 28(3): 12-23.
- Wang, I. K. H. (2018). Long-Term Chinese Students' Transitional Experiences in UK Higher Education: A Particular Focus on Their Academic Adjustment. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 30(1), 12-25.
- Wang. A & Chen, L. (2006). First year students Psychological and behavior adaptation to college, the role of coping strategies and social support. *US-china Education Review*, 18, 51-57.
- Walburg, V. (2014). "Burnout Among High School Students: A literature Review". *Children and Youth Services Review*, 42, 28-33.